

اقتصاد ایران

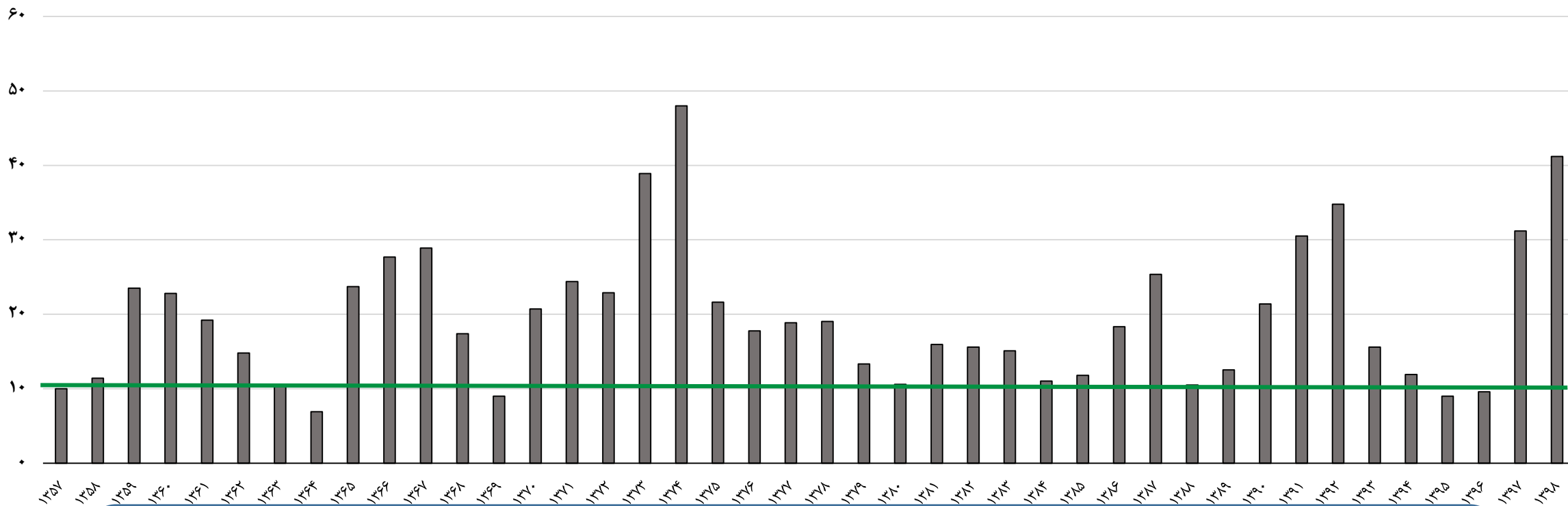
نگرانی، اقدام شجاعانه، گریز از افق غبار آلود

مسعود خوانساری

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

بهمن ۱۳۹۹

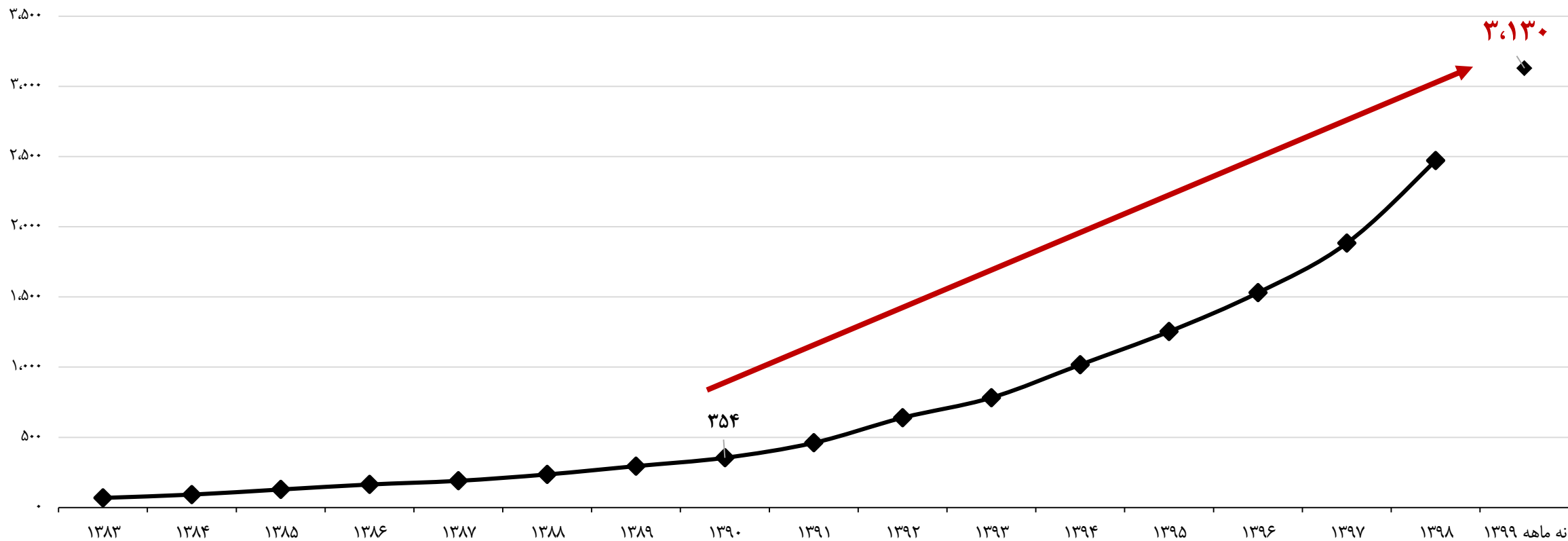
تغییرات شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی - ۱۰۰ = ۱۳۹۵ - درصد

فقط ۴ سال تورم تک رقمی
ایران ششمین کشور با تورم بالا در جهان
۱۵۶ کشور جهان دارای نرخ تورم کمتر از ۵ درصد و ۱۷۷ کشور جهان دارای نرخ تورم تک رقمی

نقدینگی

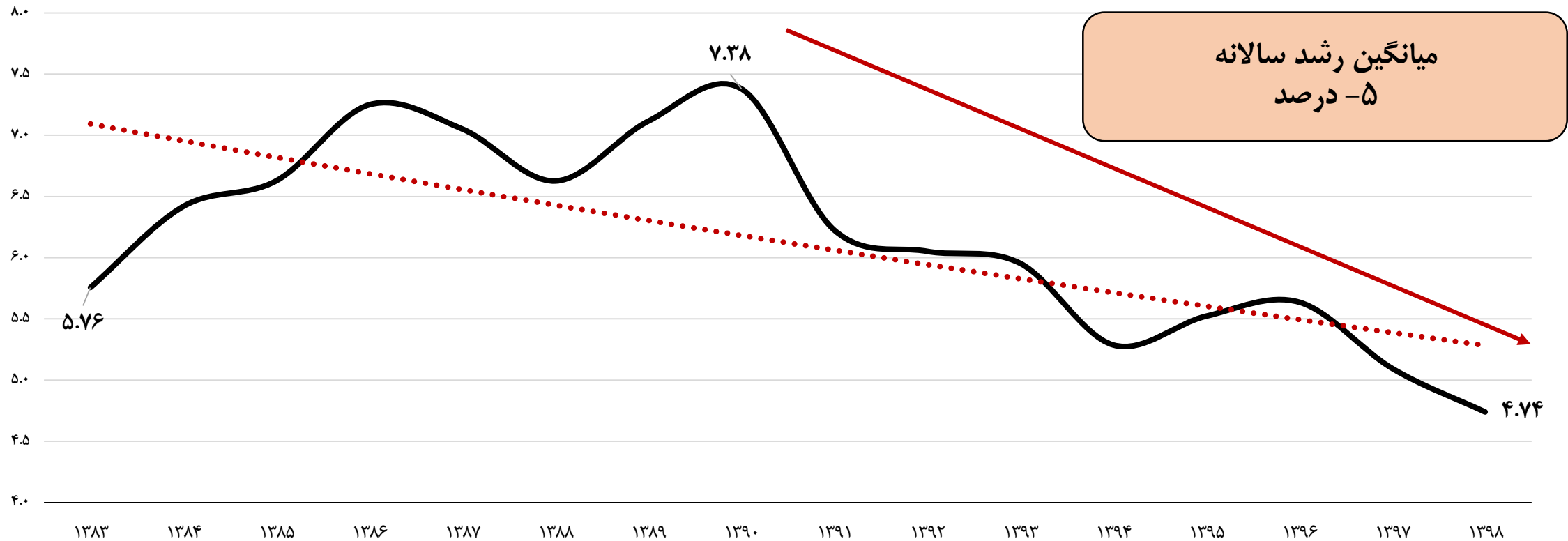
حجم نقدینگی (هزار میلیارد تومان)

۹ برابر شدن نقدینگی طی دهه ۹۰

درآمد ملی سرانه

درآمد ملی سرانه به قیمت‌های ثابت ۱۳۹۰- میلیون تومان

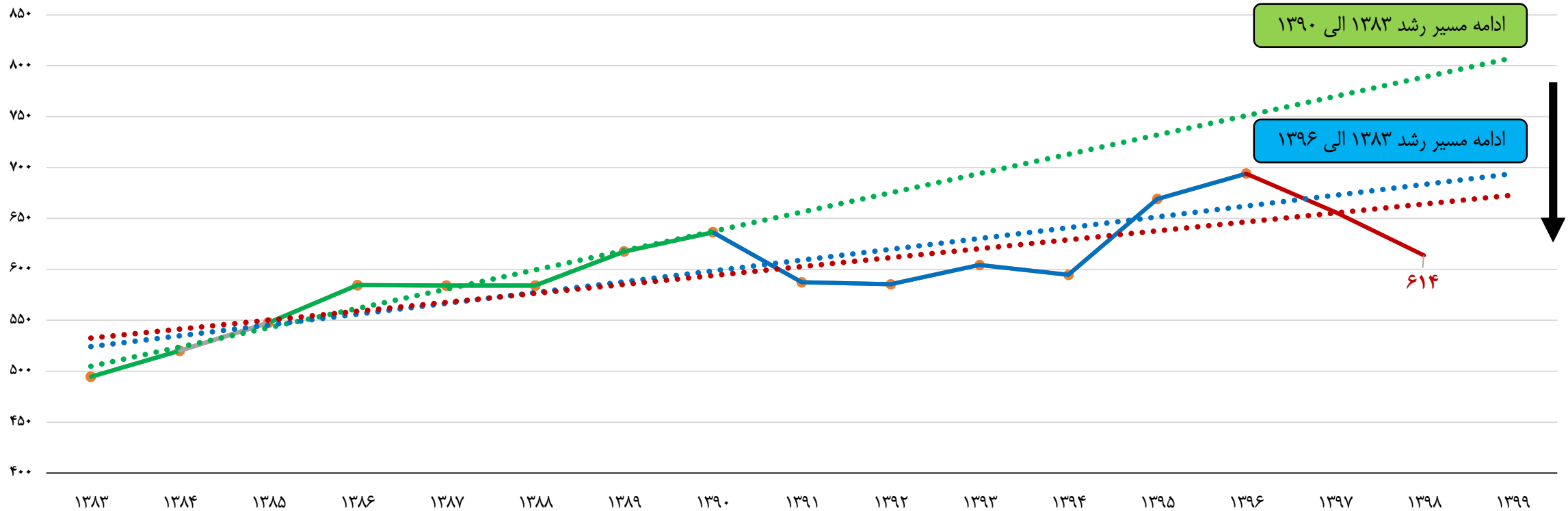

میانگین رشد سالانه
۵- درصد

تشدید افت درآمد ملی سرانه طی دهه اخیر
۳۵ درصد مردم کشور یا نزدیک به ۴ دهک زیر خط فقر هستند (مرکز پژوهش‌های مجلس)

روند بلندمدت

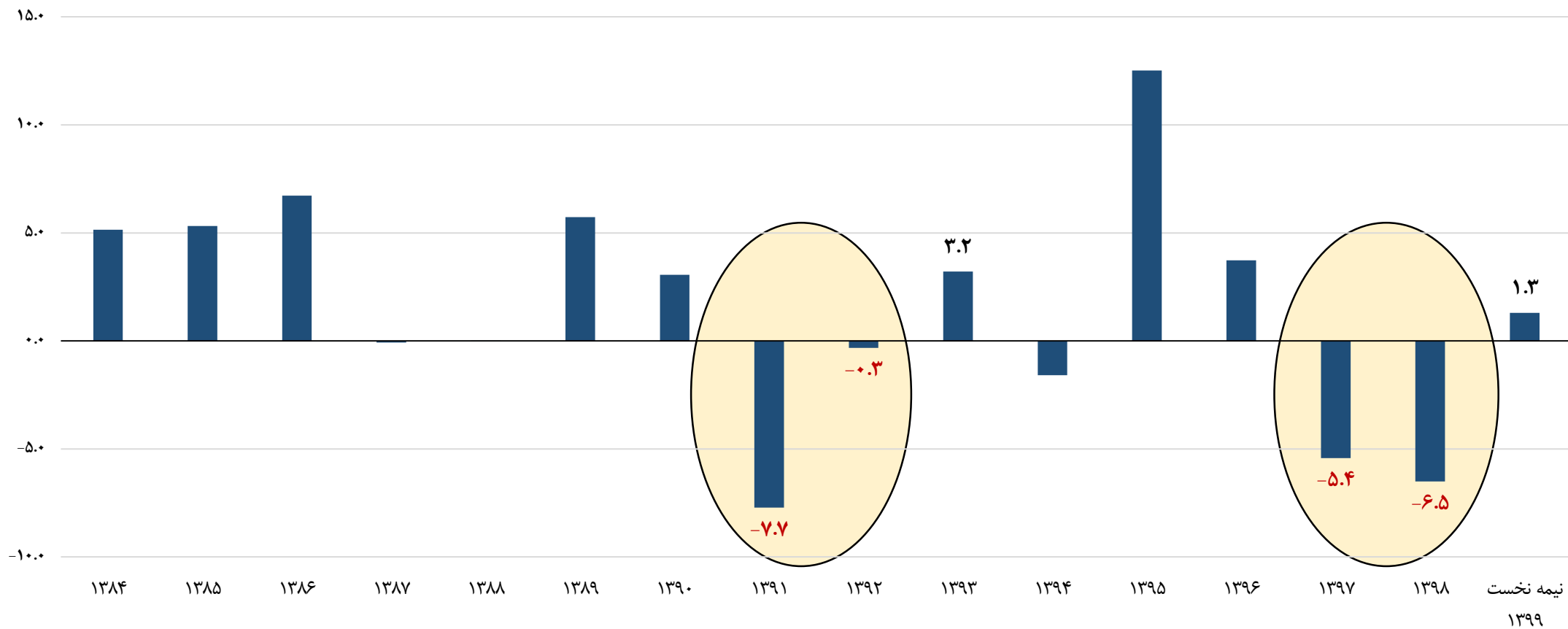
تولید ناخالص داخلی به قیمت‌های ثابت ۱۳۹۰ - هزار میلیارد تومان

- طی دهه ۹۰ طی دو مرحله روند بلندمدت تولید به سطوح پایین‌تر، تنزل کرده است.
- اگر روند رشد بلند مدت ۱۳۸۳ الی ۱۳۹۰ ادامه می‌یافت تولید ناخالص داخلی ایران در سال ۱۳۹۹ می‌باید حدود ۸۰۰ هزار میلیارد تومان و در صورت ادامه مسیر رشد ۱۳۸۳ الی ۱۳۹۶، تولید حدود ۷۰۰ هزار میلیارد تومان می‌بود.
- اقتصاد ایران طی دو سال اخیر حدود ۱۲ درصد کوچک شده است.

رشد اقتصادی

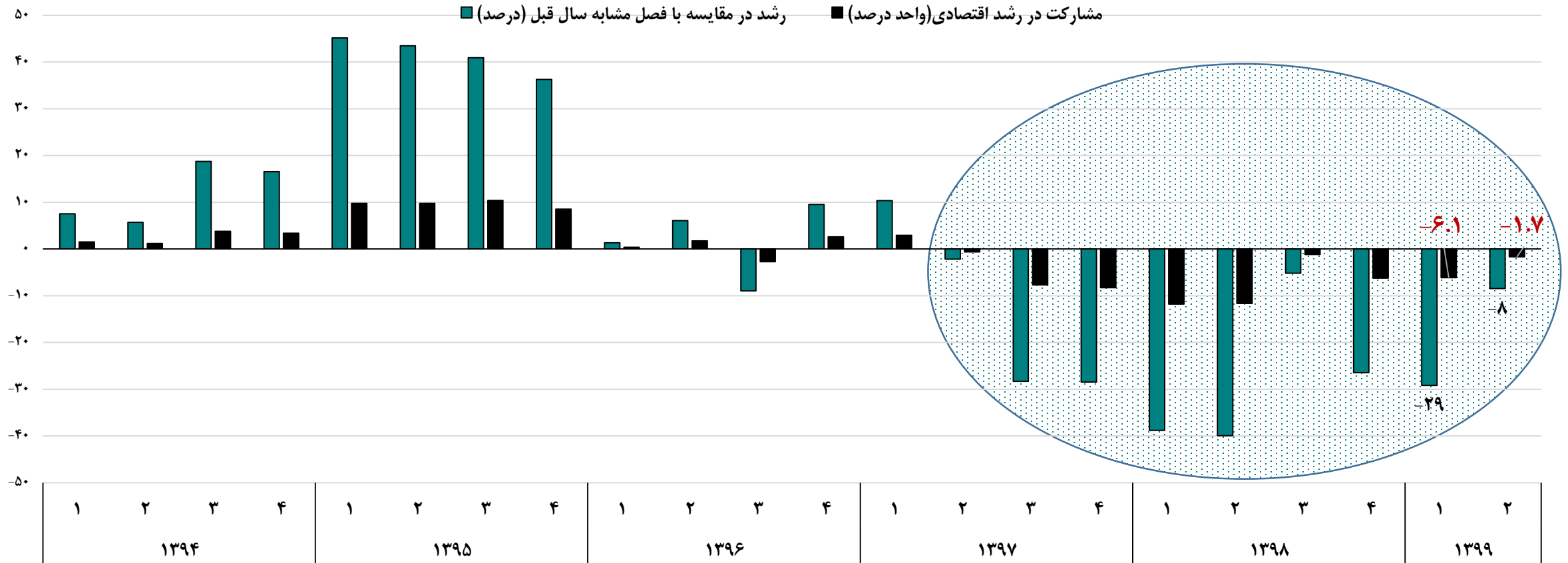
درصد تغییر تولید ناخالص داخلی به قیمت‌های ثابت ۱۳۹۰ - درصد

تعمیق رکود ضمن دشوارتر شدن خروج

نقش صادرات در رشد

روند فصلی صادرات کالاها و خدمات به قیمت‌های ثابت ۱۳۹۰

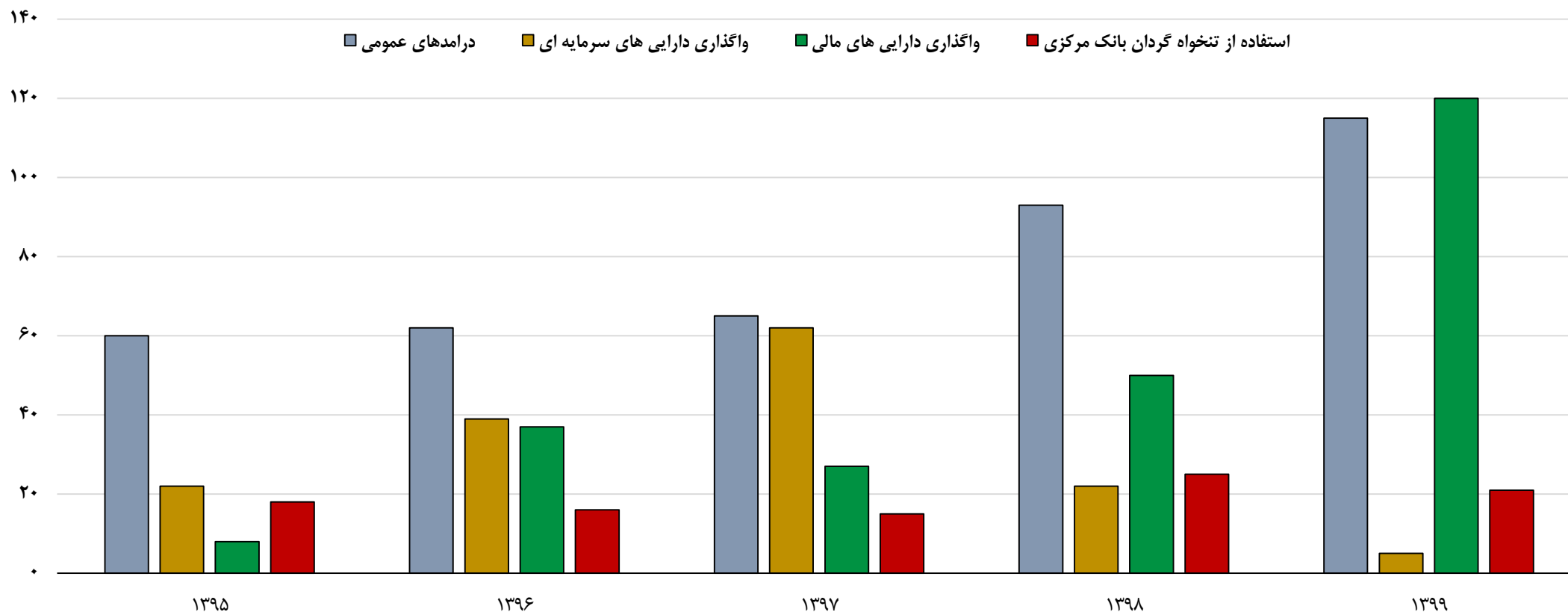

منبع داده‌ها: بانک مرکزی و محاسبات کارشناسی

اثر منفی صادرات کالاها و خدمات در رشد اقتصادی طی تابستان ۱۳۹۷ الی تابستان ۱۳۹۹

کسری بودجه دولت

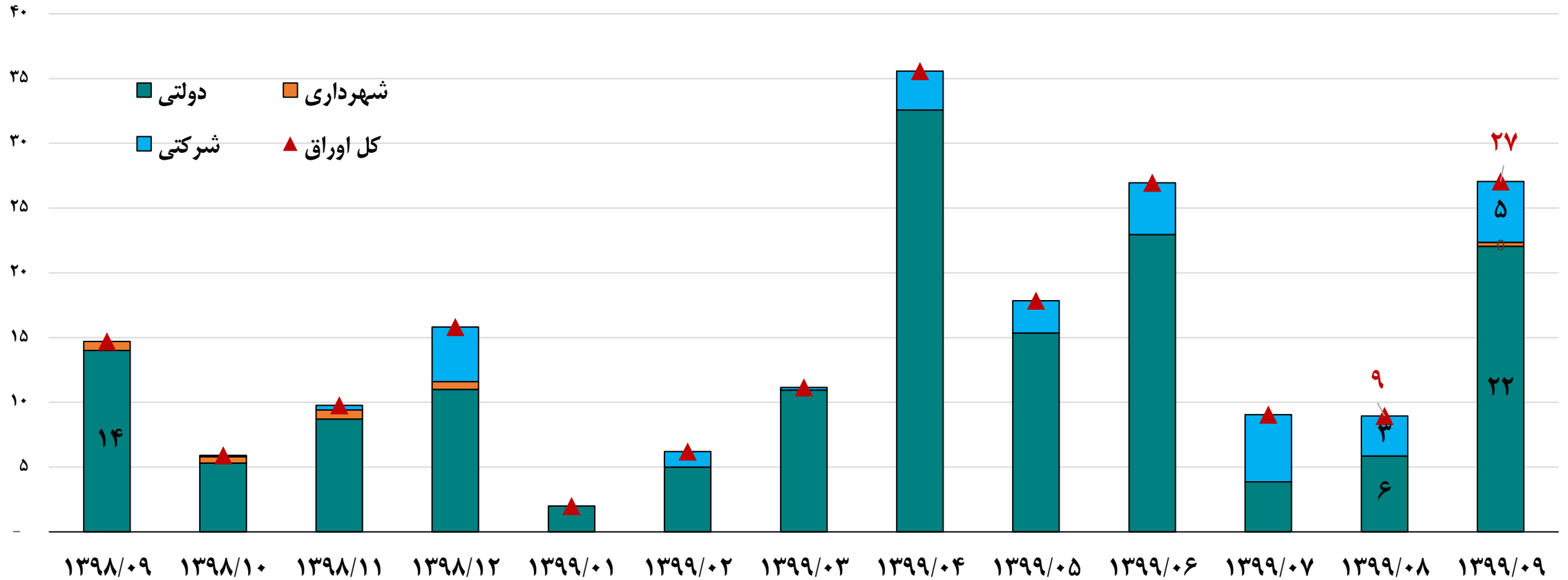
نحوه تامین کسری بودجه طی نیمه نخست سال‌های ۱۳۹۵ الی ۱۳۹۹ - هزارمیلیارد تومان

افزایش سهم واگذاری دارایی مالی (انتشار اوراق مالی و واگذاری) در تامین کسری بودجه دولت
ضمن استمرار استفاده از تنخواه گردان بانک مرکزی

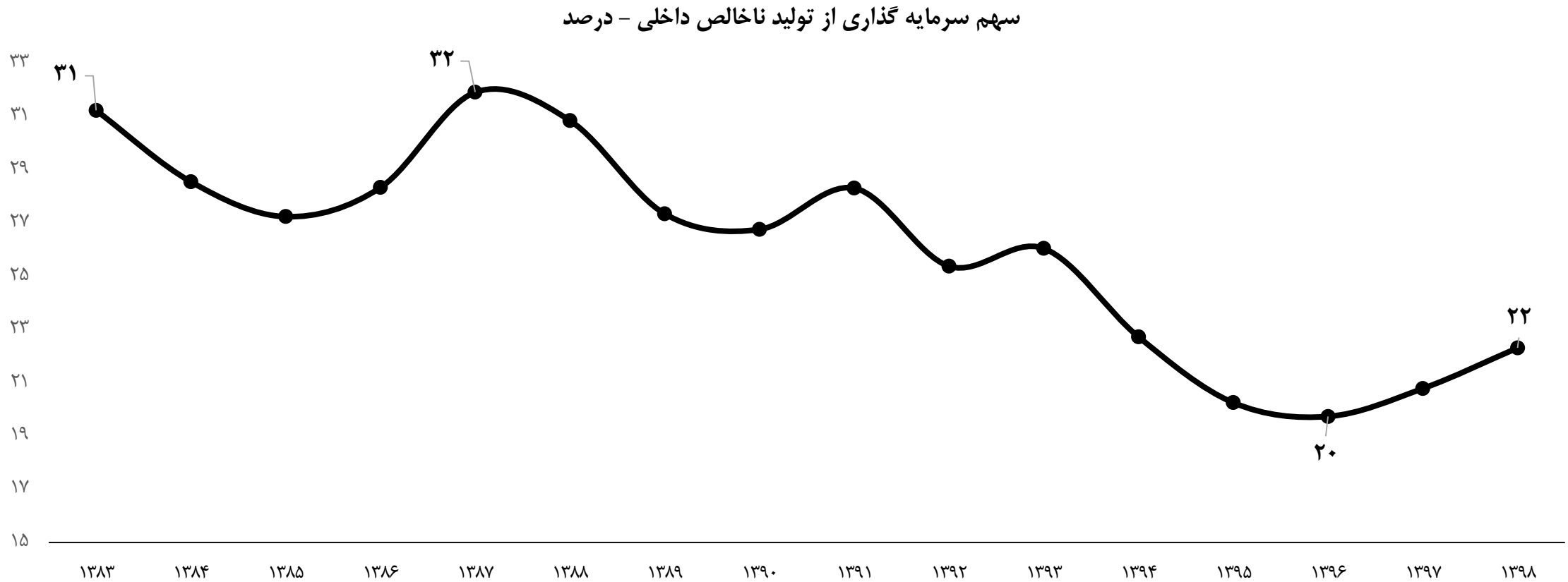
تامین مالی - بازار سرمایه

روند ماهانه اوراق بدهی منتشر شده به تفکیک ماهیت انتشار - هزارمیلیارد تومان

۸۳ درصد سهم دولت (۱۲۰ همت) در مقابل ۱۶.۵ درصد سهم شرکتها (۲۴ همت) از کل اوراق طی ۹ ماهه ۱۳۹۹

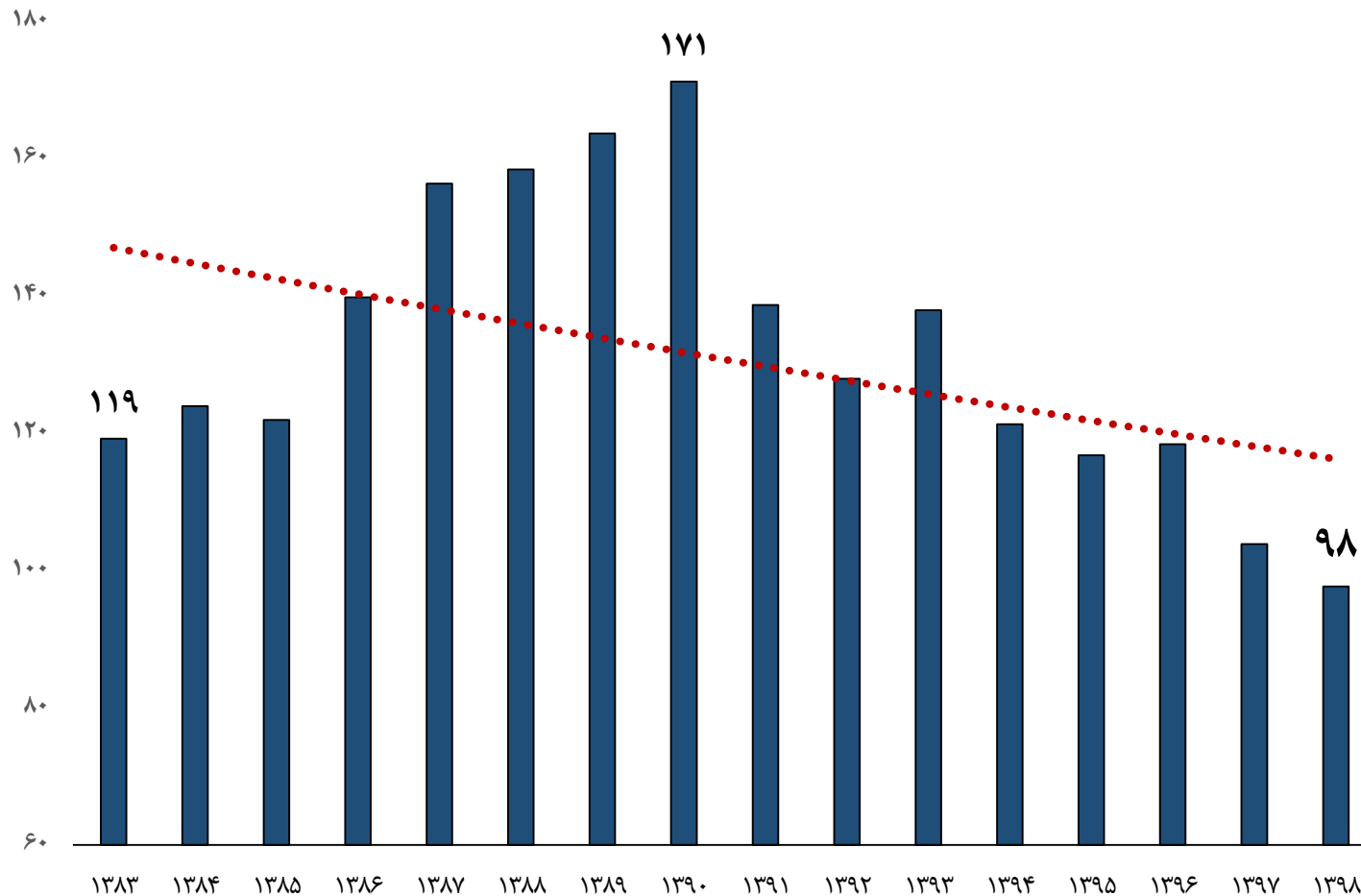
سهم سرمایه گذاری در تولید

- روند نزولی نسبت سرمایه گذاری به تولید ناخالص داخلی
- افت ۹ واحد درصدی سهم سرمایه گذاری در تولید ناخالص داخلی طی بازه زمانی ۱۳۸۳ الی ۱۳۹۸

سرمایه‌گذاری واقعی

روند تشکیل سرمایه ثابت ناخالص به قیمت‌های ثابت ۱۳۹۰ - هزار میلیارد تومان

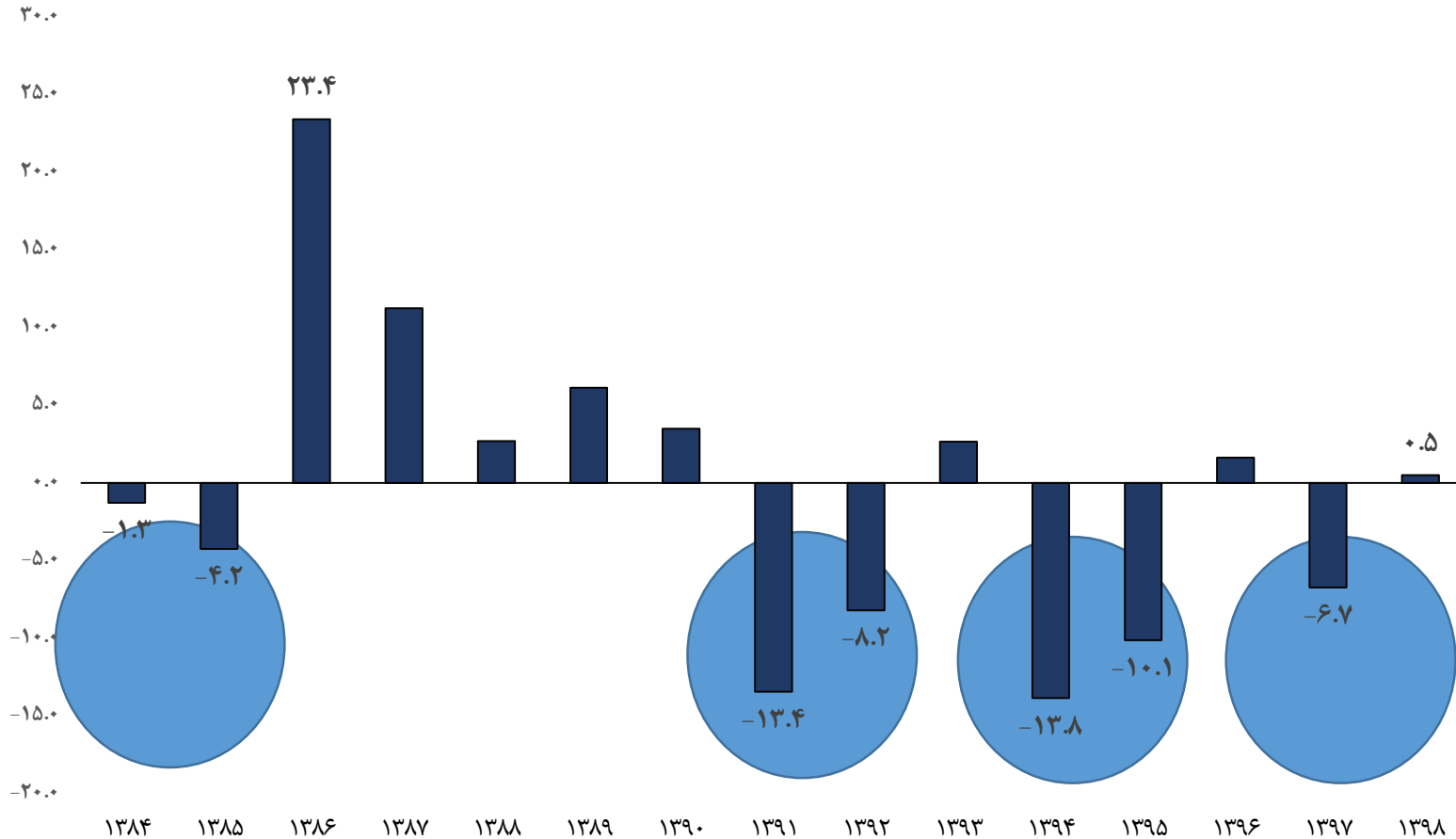

- روند نزولی سرمایه‌گذاری واقعی طی سال‌های ۱۳۸۳ الی ۱۳۹۸

- ۹۸ هزار میلیارد تومان سرمایه‌گذاری سال ۱۳۹۸ به عنوان کمترین رقم سرمایه‌گذاری طی ۱۵ سال گذشته

رشد سرمایه‌گذاری بخش خصوصی

روند سالانه رشد واقعی سرمایه‌گذاری بخش خصوصی - درصد

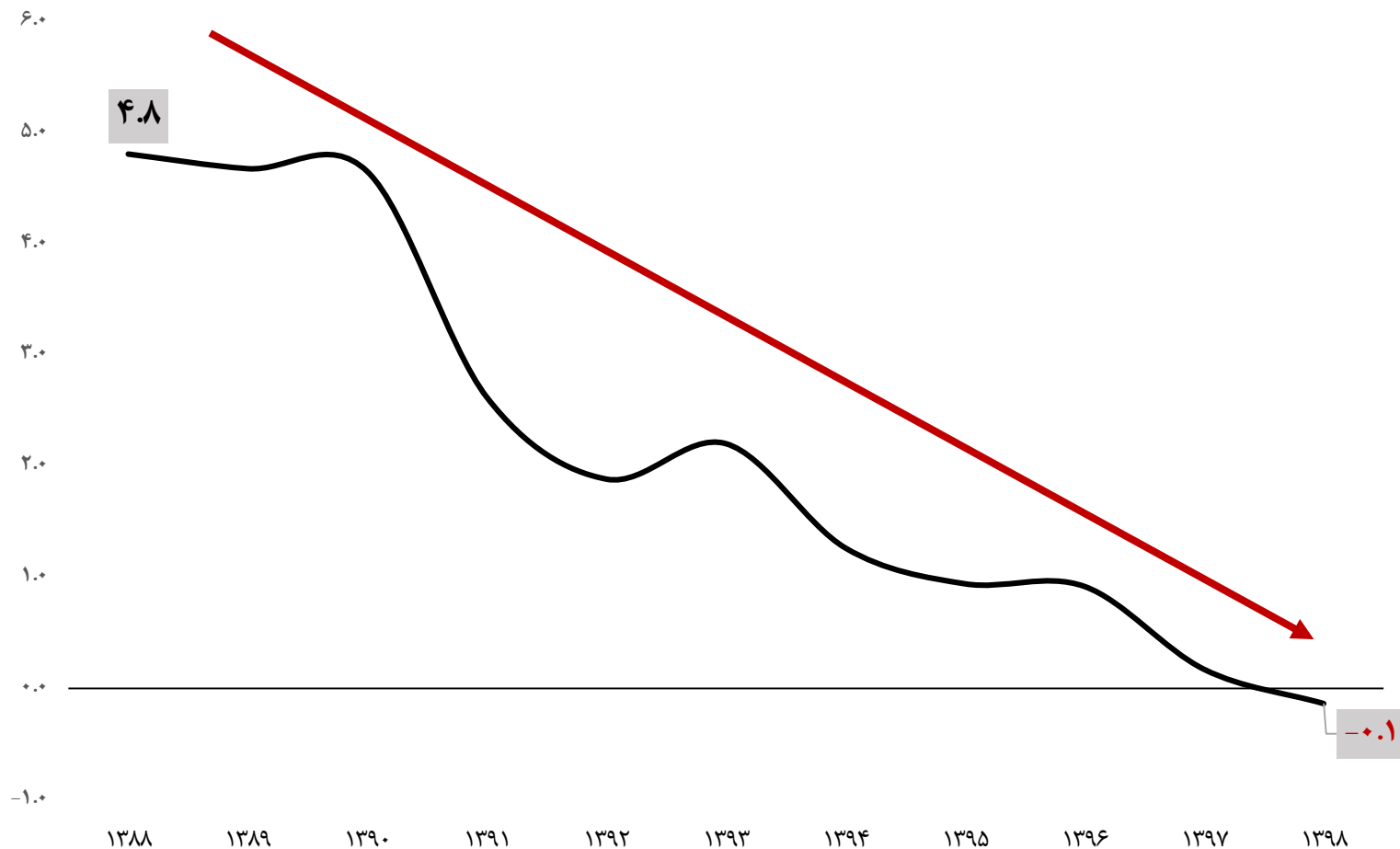

- رشد منفی سرمایه‌گذاری بخش خصوصی طی دهه ۹۰

- میانگین رشد منفی ۶ درصدی سالانه سرمایه‌گذاری بخش خصوصی طی بازه زمانی ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۸

رشد موجودی سرمایه

روند رشد واقعی موجودی سرمایه خالص - درصد

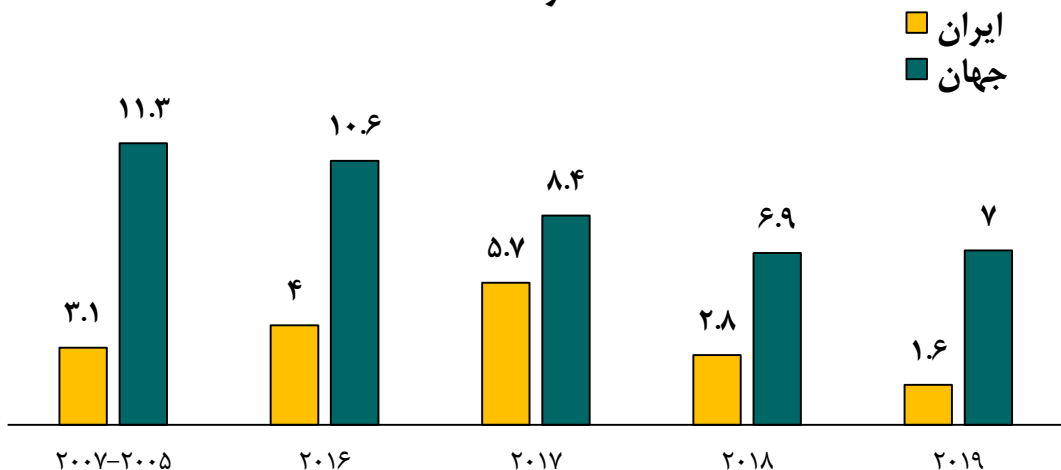
- روند نزولی و باشتاب رشد واقعی موجودی سرمایه خالص طی سالهای ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۸

- بیشی گرفتن استهلاک از انباشت سرمایه گذاری در سال ۱۳۹۸ و منفی شدن رشد موجودی سرمایه برای اولین بار در این سال

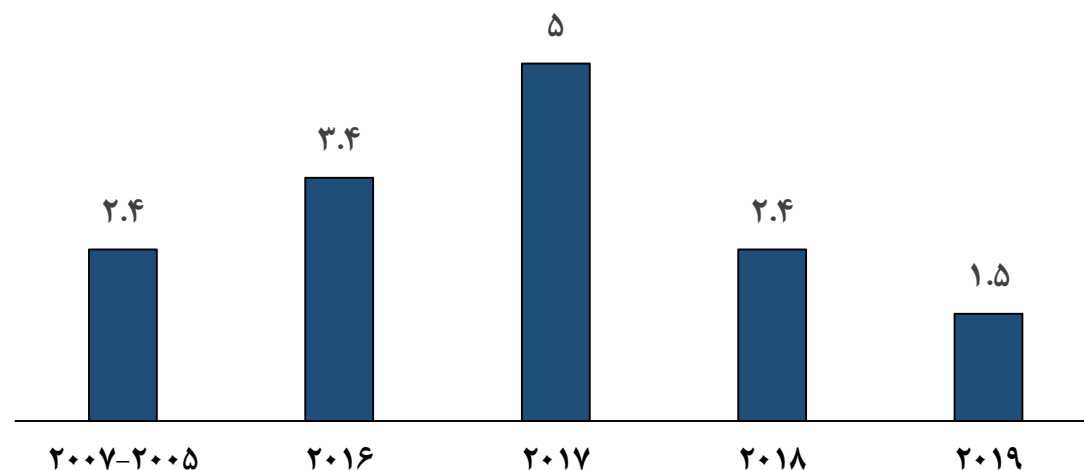
سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی

سهم سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی از تشکیل سرمایه ثابت ناخالص -

درصد

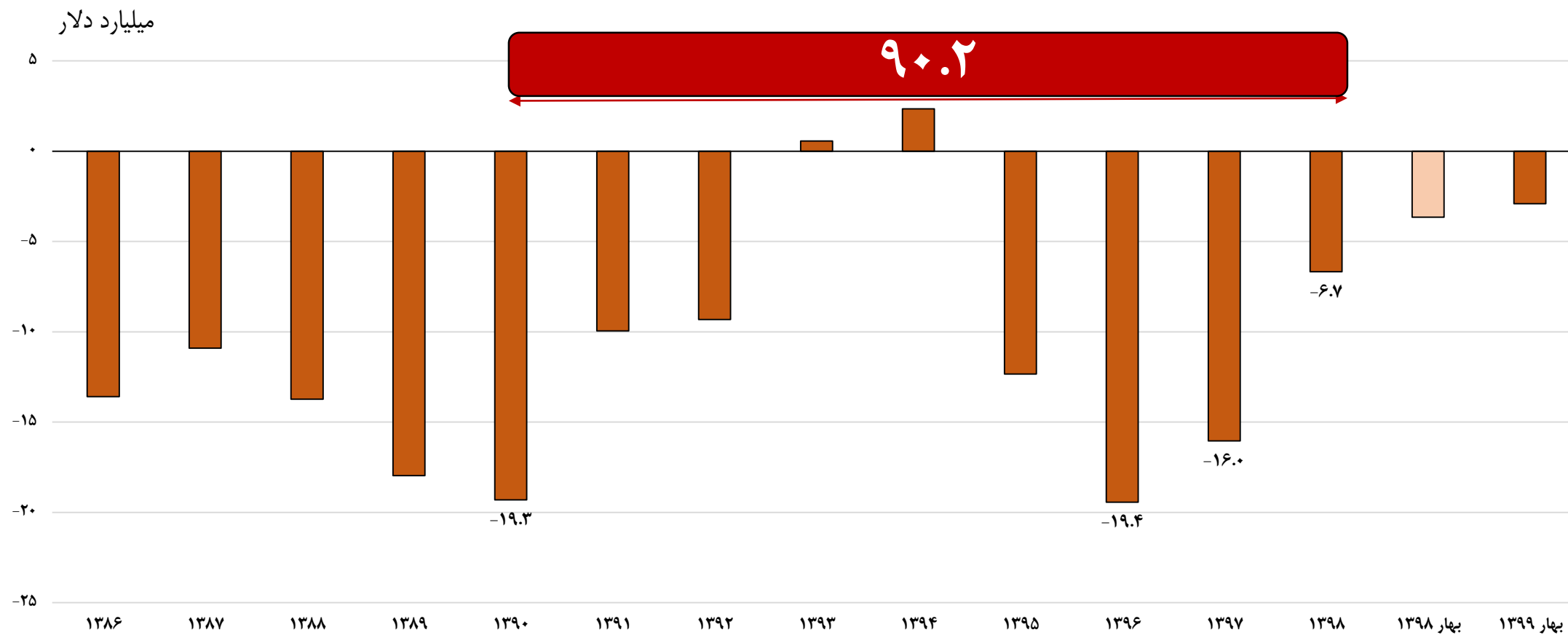

جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی - میلیارد دلار

- پایین بودن سطح جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی
- افت جریان ورودی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی طی سال‌های ۲۰۱۸ و ۲۰۱۹
- سهم کم سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در تولید ناخالص داخلی در مقایسه با میانگین جهان

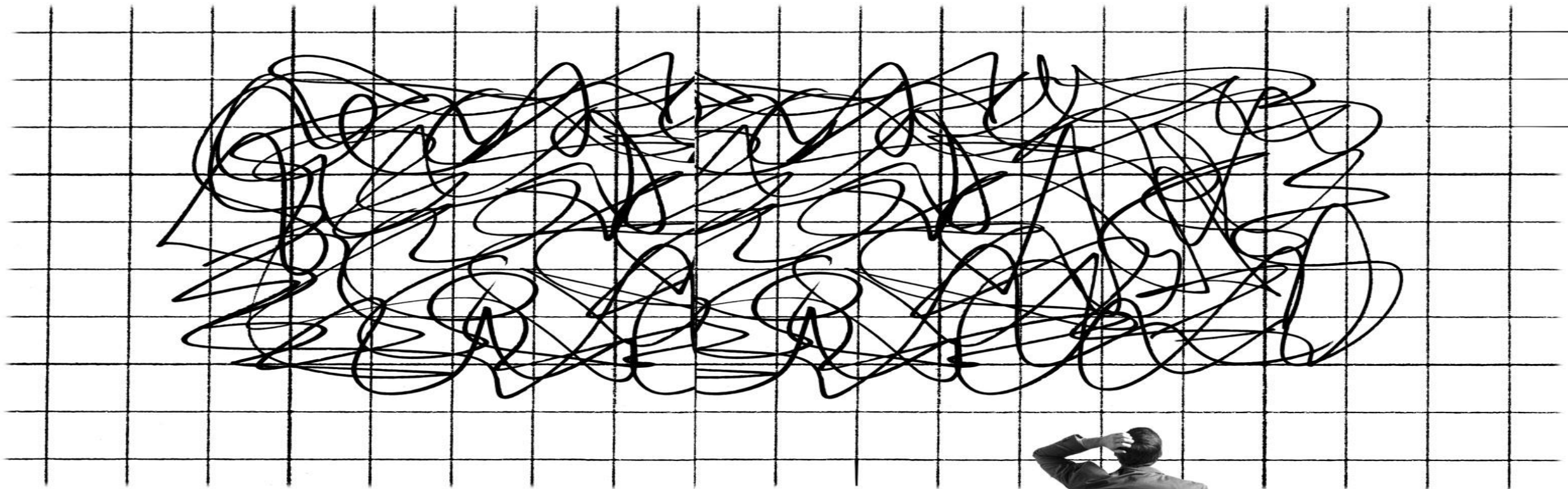
تراز حساب سرمایه

تراز منفی حساب سرمایه کشور - مجموع از سال ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۸ حدود ۹۰ میلیارد دلار

خلاصه ارزیابی وضعیت فعلی اقتصاد

- ◇ کوچک شدن اقتصاد کشور و عدم استمرار روند قبلی تولید
- ◇ افزایش فقر و تضعیف سطح استانداردهای زندگی
- ◇ افت سرمایه‌گذاری و تجارت به عنوان مهم‌ترین محرک رشد اقتصادی کشور
- ◇ خروج سرمایه
- ◇ تضعیف تامین مالی، توان سرمایه‌گذاری و صادرات بخش خصوصی
- ◇ به حداقل رسیدن تعامل با اقتصاد جهانی
- ◇ نبود ارزیابی، واکنش و یا پاسخ سیاستی به‌هنگام و اثربخش از سوی مراجع تصمیم‌ساز و تصمیم‌گیر

بخش خصوصی در مواجهه با عدم قطعیت‌های متعدد

اهم چالش‌ها

- نبود ثبات اقتصادی؛ نرخ دو رقمی و بالای تورم و رکود اقتصادی
- فقدان تصویری شفاف از وضعیت فعلی اقتصاد و مبهم‌بودن وضعیت آینده
- عدم قطعیت، نااطمینانی و ریسک بالای شروع، انجام و در برخی موارد حتی خاتمه یک فعالیت اقتصادی
- محیط نامساعد کسب‌وکار
 - نبود محیط رقابتی، انحصار در بازارها و عدم اجازه ورود به برخی بازارها
 - فرآیندهای اداری پیچیده و الزام دریافت مجوزهای متعدد
 - تنگنای اعتباری و عدم سهولت تامین مالی
 - کنترل‌ها و دخالت‌های بخش عمومی در بازار محصول از جمله قیمت‌گذاری
- غیرواقعی بودن متغیرهای کلیدی از جمله نرخ ارز، نرخ بهره و بهای حامل‌های انرژی

الزامات اصلاح مسیر پیش‌رو

✓ پذیرش و باور واقعیت‌های اقتصادی توسط همه ارکان تصمیم‌گیر اقتصادی و اجتماعی کشور

✓ گفتگوی عمومی، صریح و شفاف با جامعه

✓ عزم سیاسی برای تغییر و اصلاح

الزامات اصلاح مسیر پیش‌رو

- ✓ هدف‌گذاری تورم تک رقمی ضمن تقویت توان رگولاتوری بانک مرکزی
- ✓ واقعی کردن سه قیمت کلیدی در اقتصاد کشور؛ نرخ ارز، نرخ سود بانکی و بهای حامل‌های انرژی
- ✓ هدفمند کردن یارانه‌ها
- ✓ حذف و به حداقل رسانی کسری بودجه
- ✓ تقویت تعامل با اقتصاد جهانی

الزامات اصلاح مسیر پیش‌رو

✓ رفع موانع و محدودیت‌های محیط کسب‌وکار برای سرمایه‌گذاری (داخلی و خارجی) و انجام فعالیت اقتصادی

✓ پذیرش تاثیر بخش خصوصی در توسعه کشور ضمن تقویت حضور و اثرگذاری این بخش از طرق:

- افزایش سرمایه‌گذاری بخش خصوصی از مسیر رقابتی کردن بازارها و استفاده از ابزارهای فنی ضمن رفع تبعیض‌ها
- به حداقل رسانی فعالیت‌های تصدی‌گری بخش عمومی و واگذاری واقعی فعالیت‌های اقتصادی به بخش خصوصی

✓ تسهیل و کمک به شکل‌گیری فعالیت‌های اقتصادی مبتنی بر فناوری‌های نوین